

„Vším jsem byl rád...“

Profesor **Jiří Sehnal** (v lednovém čísle Harmonie) napsal: „*Muzikolog? Ne, to já nejsem.*“ Jestliže se za muzikologa nepovažuje pan profesor Sehnal, což teprve já...

TEXT — VLASTA REITTEREROVÁ

Začalo to divadlem. Amatérský loutkářský soubor, jehož členy byli moji rodiče, hrál Zlatovlásku Josefa Kainara. Já, tehdy pětiletá, „mluvila“ pejska, kterého zlý král nechá setnout, aby se přesvědčil, že živá voda je opravdu živá. Byla, a na mě měla zvláštní, trvalý účinek. Všechno asi mělo původ o generace dřív, v dělnickém spolku Oul. Zpráva o živém obrazu při jeho zahajovacím představení praví, že režisérem byl „*Jakýrnický dělník, zpěvák a deklamátor Antoš Pellant Mělnický*“, můj pradědeček. Odtud tedy láska k divadlu a hudbě, z mamčininy strany ke knížkám a historii. Její rozvětvený rod pocházel z Rožmitálu pod Třemšínem a Rybovu mohly v lese nad Voltuší, kostel ve Starém Rožmitále a pamětní desku na škole mi rodiče ukázali, sotva jsem rozum brala.

První zkušenosti

V dětském sborečku v chrámu sv. Markéty v Břevnově jsem se naučila noty a poznala kouzlo spojení vícera hlasů v jedno. Maminka mně a mé mladší sestře před spaním hrávala na klavír (opereční melodie ve snadné úpravě, Dvořákovu *Humoresku* v transkripci), předčítala *Káju Maříka*, *Heleninu drůbež*, ale také Třebízského, Terezu Novákovou nebo Raise. Táta, v mládí člen trampského souboru Peřej, který roku 1939 získal pohár R. A. Dvorského, nás zase učil všechny ty „Niagáry“, „Bílé skály“ a „Ascalony“. K mým nejoblíbenějším gramofonovým deskám patřila ta s Otou Čermákem a jeho elektrofonickými varhanami, na jedné straně Narcis, na druhé Schumannovo *Snění*. A také operní árie („strakatý cár komediantský“) a písně („což neřekl ti zrak můj tisíckrát...“). Odtud je možná

Promoce roku 1972

můj „rozvětvený vkus“, později ještě stvrzený osobními zkušenostmi.

V září 1953 jsem začala chodit do školy. Z března téhož roku si pamatuju zvláštní napětí, kterému jsem nerozuměla, když rozhlas hlásil, že

zemřel Stalin, a totéž se opakovalo o dva týdny později, po smrti Gottwaldově. Možná jsem si to zapamatovala ne pro samotný fakt, ale protože se o něco později vrátili dva strýcové, odsouzení jako „kuláci“.

Vlastně jsem měla štěstí. Na pana učitele Dufka, který chodil do hodin hudební výchovy s housličkami, sestavil dívčí trio a poslal nás do soutěže. Na učitelku klavíru Hedviku Thořovou, která brzy pochopila, že ze mě virtuos nebude a nechala mě „listařit“, takže jsem prošla spoustu literatury. Na recitační, pěvecké a sportovní kroužky, na domácí knihovnu, v níž byl bohatý výběr.

Zlatá šedesátá

Roku 1962 jsem nastoupila na Střední všeobecně vzdělávací školu (dnešní Gymnázium Jana Keplera). Byli jsme generace „starců na chmelu“, naše třída v jedné scéně filmu dokonce účinkovala. Maturovala jsem roku 1965. Chtěla jsem studovat dějiny divadla, ale obor se toho roku neotevíral, dějiny hudby byly druhá volba. Byli jsme silný ročník početně, i jinak: Jan Dehner, Eva Hachová (Slavická), Marta Ottlová, Jana Sklenářová (Fojtíková), Milan Slavický, Eva Sommerová (Pokorová)... Zamýšleného přestupu na dějiny divadla jsem se vzdala, a nelituju.

Byly to především tři osobnosti, jejichž vliv mě přiměl zůstat: Petr Eben, Vladimír Sommer a jejich jedinečná výuka teoretických předmětů, a zejména Ivan Vojtěch a jeho léčba šokem. V mém případě to byl první proseminární úkol, referát o čtyřsvazkové monografii tištěné

Z prezentace knihy *Vier Dutzend rothe Strümpfe, vídeňská Volksoper: Moderátorky Carmen Ottner a Christoph Wagner-Trenkwitz, a my.*

Sbor Peřej na trampské osadě (tatínek první zprava)

švabachem. Přes velmi elementární znalost němčiny jsem si s tím nějak poradila, odreferovala, a německých textů se přestala lekat. Ivan Vojtěch nám také vštěpoval, že předmět badatelského zájmu je třeba mít rád, ale ne do něj být zamilován slepě, jinak se nelze dobrat (i když vždy relativní) objektivity. K divadlu mě to ale táhlo dál. Zároveň s fakultou jsem studovala Lidovou konzervatoř (dnešní Konzervatoř Jaroslava Ježka). Přednášky z dějin umění doplňovaly dějiny hudby na fakultě, k herectví jsem přibrala pantomimu, základy výrazového tance a stepu. Nic z toho nebylo později zbytečné.

Na roztrhání

Dnes se nestačím divit, co všechno jsem v letech 1965–1973 stihla. Prošla jsem také Studiem Viola a souborem Excelsior, o němž se stručně píše i v *Místopisu českého amatérského divadla*. Tam jsem se seznámila se svým prvním manželem, který rovněž studoval Lidovou konzervatoř, a roku 1967 se za něj provdala. Step nás učila Mirka Vlášková a od ní jsme se na podzim 1968 dozvěděli o konkurzu

Soubor Excelsior: Figarova svatba jako pantomima (televize)

do divadla v Teplicích na doplnění baletního sboru. Bylo to divadlo operetní, což pro tanečníky znamenalo umět od každého trochu, a já uměla méně než to trochu. Divadlu jsem ale propadla tak, že jsem chtěla zanechat studia; moudrá Mirka mi to naštěstí rozmluvila. Lidovou konzervatoř jsem ukončila roku 1969, na jaře roku 1970 se rozvedla a v červnu téhož roku porodila dceru. Vrátila jsem se do Prahy a k „Burianům“, kde na mě nezapomněli, účinkovala jsem v komparsu a současně mě zaměstnali jako uklízečku administrativní budovy, abych nebyla „příživnice“. S Excelsiorem jsme tehdy také díky režisérovi Janu Bonaventurovi sem tam získali nějaký „kšeftík“ v televizi. Kdy jsem vlastně studovala si nedokážu příliš vybavit, ale podle indexu

jsem zkoušky zvládala. Bez pomoci rodičů by to všechno nebylo možné.

Roku 1972 jsem obhájila diplomovou práci. Téma – srovnání verzí Smetanových Dvou vdov – mi navrhl Ivan Vojtěch, kterého vedení diplomových prací zbavili a oficiálně mě vedl František Hrabal (i ten pak musel univerzitu opustit). Rodiče mým „bohémským“ sklonům nikdy nebránili, po promoci však přece naznačili, že by bylo vhodné, abych dělala „něco rozumného“. Nastoupila jsem tedy na agenturu Pragokonzert jako dramaturg nově vzniklého dramaturgicko-produkčního oddělení.

Na agentuře

Při nástupu na Pragokonzert mě několik kolegů varovalo, před kým si takzvaně dávat pozor na ústa. Příliš jsem se toho nedržela a vysloužila si napomenutí, která se dostala do mých kádrových materiálů, ač tuzemské oddělení nebylo tak špiclované jako zahraniční sektor. Dramaturgicko-produkční skupině v čele s Janem Boublíkem se podařilo leccos prosadit. Tak jsem spolupůřila programy prvních ročníků Mladé Smetanovy Litomyšle, Talentina v tehdejší Gottwaldově, Cyklu mladých při Pražském jaru. Roku 1975 jsem se podruhé vdala a následovaly tři na sebe navazující mateřské dovolené. To bylo další štěstí, které mě potkalo (kromě toho mateřského), neboť tak, jako jsem s narozením prvního dítěte unikla dotazům, co říkám vstupu „spřátelených vojsk“, teď jsem

Z nácviku (s věrnou souputnicí Milenou Čížkovou)

Byly to především tři osobnosti, jejichž vliv mě přiměl zůstat: Petr Eben, Vladimír Sommer a jejich jedinečná výuka teoretických předmětů, a zejména Ivan Vojtěch a jeho léčba šokem.

unikla nejhorší normalizační šikaně. Pragokonzert mi musel držet místo, ne však funkci, takže mě po návratu roku 1983 zařadili do tuzemského koncertního oddělení jako referentku. Znamenalo to víceméně písaiřinu, ale i spoustu zkušeností s novými lidmi, hlavně s nadšenci z Kruhů přátel hudby. Rutina však byla stále jednotvárnější a atmosféra dusivější. Neustále se měnily kanceláře, rozsazovalo se a přesazovalo, a ať už se tomu říkalo delimitace, reorganizace nebo dislokace, vždycky to znamenalo, že není žádoucí, aby se kolegové mezi sebou příliš přátelili.

Tehdy jsem se náhodou na jednom koncertě souboru Ars camera lis setkala s Jaromírem Černým (za mého studia jako pedagog začínal) a zeptala se ho, zda bych se mohla přihlásit k doktorátu. Překvapilo mě, když mi řekl, proč už jsem to dávno neudělala. Obnovený styk s fakultou a příprava na doktorát znamenaly nakonec záchranu pro mou psychiku po smrti nejstarší dcery. Tehdy také Jaromír přišel s dotazem, zda bych nechtěla vést (po odchodu dosavadní knihovnice do důchodu) na katedře knihovnu.

Na fakultě a pak

Nastoupila jsem na podzim 1987, po epizodě, kterou způsobil posudek z Pragokonzertu. Už jsem měla podepsat smlouvu, když si mě zavolala vedoucí katedry Růžena Mužíková, že proti mě kádrovka něco má. Ale mám být klidná, ona jim řekla, že „si mě ohlídá“. Mohu po pravdě říci, že jsem její „hlídání“ nijak zvlášť nepocítila. Jen jednou se mě zeptala, zda bych nechtěla kandidovat do strany. Odpověděla jsem, že nevíím, co bych tam jako dcera živnostníků se dvěma strýci „kulaky“ dělala, a tím to skončilo. Jiní to prý tak snadné neměli. Doktorát jsem získala v červnu 1988.

Přišly roky 1989 a 1990. Po odchodu Růženy Mužíkové se stal šéfem Jaromír Černý, který prosadil transformaci katedry na ústav. Jedním z jeho prvních činů vůbec bylo povolání Ivana Vojtěcha a Tomislava Volka do výuky a pozvání Vladimíra Karbusického z Hamburku. V mém případě opět zapůsobil Ivan Vojtěch. Když mě v knihovně uviděl, připomněl mi, že jsem vystudovaný muzikolog a nebudu přece jen půjčovat knížky. Mou námitku, že jsem patnáct let vedla úplně jiný život a vlastně nikdy muzikologickou práci nedělala, odbyl slovy: „Heuristika se nezapomíná.“ A tak jsem se dostala k Viktoru Ullmannovi, k Fidelii Finckemu a k německé kultuře v Čechách vůbec, k uspořádání čtyř konferencí Musica iudaica (k nimž dal podnět Antonín Matzner), k Aloisu Hábovi. Roku 1992 jsem v Drážďanech poprvé vystoupila na mezinárodní muzikologické konferenci, následovaly Brno, Vídeň, Lublaň...

Podněty přicházely z různých stran. Od Jiřího Fukače, Jitky Ludvové, Eduarda Douši, s nímž jsme vymysleli takzvaný „nultý“

N a výletě

Divadlo E. F. Buriana: H. Ibsen, Peer Gynt (Petr Oliva jako mladý Peer)

ročník pro uchazeče o studium. Díky Edovi jsem také získala další pedagogickou zkušenost na pražské konzervatoři. Od Mikuláše Beka, který mi nabídl externí přednášky na Masarykově univerzitě, od Lubomíra Spurného, s nímž vznikly společné hábovské publikace.

Roku 1995 jsem ovdověla a dva roky nato se provdala za svého nynějšího manžela, v němž jsem našla pracovního kolegu a inspirátora. Byl to jeho nápad napsat monografii o prvních provedeních *Prodané nevěsty* ve Vídni na základě pramenných materiálů, následovaly další společné práce, dodal mi odvahu pustit se do překladů. Za hranice rodné vlasti jsem se poprvé (nepočítám-li studentské prázdniny u Balatonu) podívala ve svých pětácti letech, a teď už žiju sedmáct let ve Vídni. Když se na základní škole ptali, čím chce kdo být, střídaly se v mých odpovědích tři profese – učitelka, herečka a spisovatelka. Všechno se mi vlastně splnilo. Muzikolog v pravém slova smyslu nejsem, v nejlepším případě hudební historik a popularizátor s omezeným vědomostním horizontem, ale snažím se to vykonávat, jak nejlíp umím. Mám radost z dětí a jen si přeju, aby mých šest vnoučat vyrostlo do rozumnějšího světa, než jaký kolem sebe momentálně vidíme. ✘